

DÍSZKERTÉSZ ÁGAZAT

A díszkertész ágazatnak meghatározó szerepe van a települési zöldfelület-gazdálkodás kialakításában. A díszkertészek, vagy „zöldgazdászok” a dísznövények termelésétől kezdve a zöldfelületek beépítésén át a fenntartásért is felelősek.

Dísznövények a környezetünkben

A kertészet a mezőgazdaság legintenzívebb, egységnyi területen nagy értéket előállító, kiemelten **kézimunkaerő-igényes** ágazata, a zöldség, gyümölcs, szőlő-, gyógy-, és dísznövénytermesztést foglalja magában. A dísznövényeket kertek, lakások, épületek, közterületek, rendezvények díszítésére, valamint különböző alkalmakra ajándékozás céljából használjuk. A díszkertészet termékei **nem luxuscikkek**, szolgáltatásaival együtt létfontosságúak az élhető emberi környezet kialakításában, szociálhigiéniai, pszichológiai, klimatikus, biológiai, vagy esztétikai hatásuk közzismert. Alkalmazásukat különböző történelmi korokban eltérő **igények és trendek** befolyásolták. Gondoljunk vissza Babilon [függőkertjére](#), a görög és [római kertkultúrára](#), a kolostori [gyógynövénykertekre](#), vagy a közparkokra ([Sisa, 2014](#)). A jelen példái; egy német startup cég épületre tervezett [függőleges kertje](#) vagy a budapesti [Széllkapu](#).

HAZAI DÍSZKERTÉSZET, ZÖLDGAZDÁSZ-ÁGAZAT

A hazai ágazat **jó klimatikus és geológiai adottságokkal** rendelkezik, az egész országban változatos termőtájak alakultak ki, például: vágott virágok a Dél-Alföldön, faiskolai termékek a Nyugat-Dunántúlon, cserepes dísznövények Pest megyében. A KSH gazdaságszerkezeti összeírások (KSH GSZÖ 2003, 2007) szerint az **összes termőterület** az EU csatlakozás óta csökken. 2007-ben 620 hektár (ha) szabadföldi és növényházi termelés, ezen felül 8 600 ha díszfaiskola létezett. 2019-ben 1 518 ha-on zajlott termelés (KSH), ebből 91,4 % faiskola ([AKI, 2019](#)). A Magyar Díszkertészek Szakmaközi Szervezete ([MDSZ](#)) 5 500 ha díszfaiskola és karácsonyfa, 350 ha vágott és cserepes virágok, 110 ha rózsató területtel számol (MDSZ 2020, adatigénylés).

Az ágazat a rendszerváltás előtt a hazai agrárpolitika "mostohagyereke" volt. 2010-től került be a KSH országos adatgyűjtési programjába (OSAP), addig nem álltak rendelkezésre hivatalos adatok, nem volt kötelező adatszolgáltatás. A díszkertészetről kevés átfogó tanulmány készült, a megjelent adatok jó része nem teljes körű, becsléseken alapul.

Nemzetgazdasági jelentőségét tekintve az egységnyi területen előállított termelési értéke a legmagasabb. Az ágazat csaknem 500 milliárd forintos árbevételt termel ([AM, 2020](#)). A dísznövények iránti **keresletet** a magán célú és a közületi felhasználás (parkok, közterek) együttese adja.

- A hazai díszkertészet termőfelülete 2020-ban 5960 hektár, és az ágazatban foglalkoztatottak létszáma 120 ezer fő (MDSZ 2020, adatigénylés).
- A dísznövénytermesztés termőfelületének 92 százalékán faiskolai tevékenységet végeznek. Ezenkívül a rózsá-, a növényházi vágott virág és cserepes dísznövény termelés nagysága és szerepe emelhető ki ([AKI, 2019](#)).
- Az ágazat termelési oldalát tekintve a jövőbeli célok egyike a hazai árualap előállításának megerősítése.
- Az ágazat szolgáltatási területét jelentő zöldfelületek kialakításában a felhasznált dísznövények összértéke akár több millióra is tehető.
- Az ökológiai szemléletű települési zöldfelület-gazdálkodás létrehozása az ágazat hosszú távú céljainak egyike.
- A dísznövények közül a vágott virágok egyes élelmiszerekhez hasonlóan romlandó termékek, globalizált piacok kulcsa a logisztika.
- A nemzetközi kereskedelem 90 százaléka vámmentes.
- Az EU-ban legnagyobb területen rózsát, krizantémot és gerberát állítanak elő.

Habár a **fogyasztás mértéke** jövedelem és élet-színvonal függő, egy nemzetközi összehasonlítás szerint a magyar háztartások kiadásain belül a dísznövényekre fordított arány magasabb a fejlett európai országokhoz képest ([Jankuné et. al., 2010](#)).

A **foglalkoztatásban** betöltött szerepe kiemelkedő; az egy hektárra jutó éves munkaerő-felhasználás alapján a növénytermesztő gazdaságok átlaga 0,04 éves munkaerőegység (ÉME=2200 óra/év), a dísznövénytermesztőknél ennek a tízszerese, növényházi termelőknél még több jellemző. Különösen a szolgáltatási vonal, a zöldfelület-gazdálkodás munkaerőigénye magas, amit döntően a közfoglalkoztatás kereteiből fedeznek. Az ágazatban összesen **104 ezer állandó és 16 ezer alkalmi munkavállaló** dolgozik (MDSZ adatszolgáltatás, 2020).

AZ ÁGAZAT FŐ TERÜLETEI

Az ágazat három nagy területét a dísznövények **termesztése, kereskedelme**, valamint az ezekre épülő **szolgáltatások** adják. Utóbbi a szakszerűen megtervezett zöldfelületek kialakítását és fenntartását jelenti. A kertészetben belül a dísznövényeknek van a legnagyobb faj, fajta szortimentje; igényüket, felhasználásukat, vagy termesztotechnológiájukat tekintve rendkívül változatosak.

Termesztés

Nagy (1984) a termesztés területeit így csoportosította:

- növényházi (üvegház, fólia): vágott virágok, vágott zöldek, cserepes dísznövények, szaporító-anyagok termesztése és hajtatás;
- szabadföldi: egynyári, kétnyári, évelő dísznövények, díszfaiskolák, virágmag-termesztés.

Az egyes alágazatok – növényházi és szabadföldi termesztés – termelési szerkezete, értékesítési stratégiája jelentősen eltér. A hazai **termőterületek nagyságrendje** alapján 3 fő csoportot emelnénk ki. A növényházi **vágott virágok** termesztése (gerbera, rózsza, liliom) jelentősen zsugorodott, a magas **előállítási költségek** (energia, munkaerő) és a **globalizált piacnak** köszönhetően az import aránya döntő.

A **díszfaiskolai** termesztésben az átlagos faiskola mérete 2 hektár, a faiskolák termelési stratégiáját együttvéve **kevés a specifikáció**, gyakorlatilag minél több fajból és fajtából keveset termelnek. Értékesítési lehetőségeik között alig jellemző a fix termeltetői szerződés. Ez pedig kiszámítható gazdasági előnyökkel is járna, amennyiben a megrendelők (pl. önkormányzatok) hosszú távra lekötik a faiskolák termelési kapacitását adott fasorok, dísznövények termesztésére, pótlására, ami számos (német, osztrák, francia) zöld városban bevett gyakorlat.

Egyetlen **rózsatótermesztő** tájkerületünkön Szőreg környékén előállított évi 4-5 millió rózsató 90 százalékát exportálják. A szőregi rózsató 2012-ben megkapta az uniós nyilvántartásban lévő oltalom alatt álló földrajzi árujelzést ([OFJ](#)), **2020-ban** pedig a [Hungarikumok Gyűjteményébe](#) került. A rózsatóvek felvásárlásában, értékesítésében **meghatározó** szereplők közül a Szőregi Virág-Dísznövény [AFÉSZ](#) (1967) [felszámolás](#) alatt áll.

A termesztésben ágazati szintű probléma, hogy **a felhasznált növényanyagok** sok esetben holland, olasz, német **importok**, ezért a termelés mellett a marketing (post harvest) erősítése fontos cél ([Mezőgazdasági Bizottság jegyzőkönyve 2019. 06.26.](#)).

Kereskedelem

A **külkereskedelmi** egyenlege alapján hazánk nettó importőr az elmúlt 5 évet tekintve. Az exportban a faiskolai termékek, az importban a friss vágott virágok aránya a meghatározó. A 2019-es termékforgalmi statisztika adatai szerint az export 70 százaléka Romániába került, az import 73 százaléka Hollandiából érkezett ([AKI, 2019](#)). Hazánkban mintegy 100 **nagykereskedelmi cég** működik; az importőr és nagykereskedői szerep nem különül el egymástól. Rajtuk kívül fontosak a **nagybani piacok**; az ország legnagyobb termékkínálatát adó szigetszentmiklósi [Flora Hungarica](#), a debreceni és a [szegedi](#) virágpiac. A kiskereskedelmi forgalmazásban a klasszikus virágboltok (8000 db) mellett a kertészet árudák, barkácsáruházak, és a kiskereskedelmi láncok

boltjai vesznek részt. Esetükben a növekvő forgalom háttérben a kapcsolt értékesítési stratégia, a marketing, és a kedvező ár-érték arány állnak. Összesen **8600** feletti a működő kereskedelmi egységnél több mint **29 ezer fő** dolgozik.

Szolgáltatás

A szolgáltatási formákat döntően a **zöldfelület-gazdálkodás** foglalja magában, amely minden településen eltérő szervezeti szinten létezik. A **parkfenntartás, parképítés illetve a fasorfenntartás** piaci szegmenseiben az önkormányzatok, közintézmények, cégek, társasházak, ingatlanok tulajdonosai egyaránt érdekeltek. Munkaerőigénye az ágazat közel 60 százalékát adja, ez négyszerese a természetben foglalkoztatottnak (MDSZ, 2020 adatigénylés). Napjainkban zöldfelületek állapota közegészségügyi kérdéssé is vált, ezért az innovatív fejlesztésük, és fenntartásuk kiemelt területté válik ([Infojegyzet 2020/21](#)). Egyre több a hazai példa; a Főkert Nonprofit Zrt. által nyilvántartott kerületi fasorok és zöldterületek [listája](#), [Széllkapu](#).

AZ ÁGAZAT SZAKMAKÖZI SZERVEZETE

A Magyar Díszkertészek Szövetségét 1990-ben alapították a dísznövény **termékpálya** szereplők (önkéntes tagság) országos érdekképviseleti szervezeteként ([Alapszabály](#)). A szövetség sokszínű céljai és feladatai között az érdekérvényesítésen túl részt vesz a tagokat, tagszervezeteket érintő jogszabályok véleményezésében, a parlamenti bizottsági vitákban. A Szövetséget az Agrárminisztérium 2018-ban [szakmaközi szervezetként](#) ismerte el, amely új feladatokkal, új szervezeti struktúra kialakításával is járt. A Nemzeti Agrárgazdasági Kamarával együttműködve elindították a **fás szárú növényekkel kapcsolatos szabványok** módosítását ([Merényi, 2019](#)), az új szabványtervezeteket ([MSZ 12042:2019](#) és [MSZ 12172:2019](#)) azóta elfogadták. A K+F tevékenységek erősítéséhez sikerült visszaállítani az állami szintű dísznövénykutatást a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központon belül ([NAIK, 2018](#)). Az [Ágazati Stratégiája](#) (2014) óta életbe lépett

törvényekkel (pl. [2016. évi LXXIV. törvény](#)) párhuzamosan elkezdődött a zöldfelületekkel kapcsolatos szemléletváltozás, **zöldgazdász fordulat**.

Néhány aktuális stratégiai javaslat

- megfelelő alapanyag előállítás, import kitettség csökkentése;
- a hazai termékek marketingje, magyar dísznövény márka (brand) kialakítása;
- a 27%-os ÁFA kulcs csökkentése az ágazat kifehérítését is elősegítheti.

Előrelépési javaslatok

A városi zöldinfrastruktúra **három alapvető feltétele** ([Zöldinfrastruktúra füzetek 4.](#)):

- Az önkormányzati főkertész pozíció általánossá tétele

A Belügyminisztérium a rendszerváltást követően felhívta a figyelmet a települési főkertészek alkalmazásának szükségességére, amit a Magyar Önkormányzati Főkertész Szövetség ([MÖFÖSZ](#)) mai napig szorgalmaz. Időszerű lenne mind a minisztériumi hatásköröket, mind a meglévő közigazgatási rendszert és működési kereteket átgondolni, és a főépítésszek rendszere mellé a zöldfelületért felelős személyeket (főkertészek) kijelölni ([Mezőgazdasági Bizottság jegyzőkönyve 2019. 06.26.](#)).

- A zöld vagyon számbavétele

Az ország épített vagyonához hasonlóan a zöld vagyon értékének felmérésére is szükség lenne. Egy egységes, országos (az e-közműbe integrált) zöldfelületi és fakataszter-rendszer kereteit szükséges kiépíteni. Habár [Budapest](#) esetén a közterületi faállomány számbavétele nem új keletű önkormányzati feladat, mégis kevés a jól kivitelezett kerületi példa. A fakivágás kommunikációjában is élen jár a [XIII. kerületi Közszolgáltató Zrt. adatbázisa](#) (2011). 2020 tavaszán elkészült [BP fatár](#) néven a főváros fakataszter applikációja ([Zsuppán, 2020](#)).

- Felújítási alap képzése

A zöldvagyon amortizációját más közművekhez képest alulkezelik. Mivel a növényeknek nincs amortizációs kulcsa, nem képződik félretett forrás alap a fejlesztésükre, pótlásukra.

NEMZETKÖZI ÉS EU-S VIRÁGPIAC

Az 1980-as évektől különösen a vágott virágok termesztésében és kereskedelmében lezajlott globalizáció miatt **integrált nemzetközi ellátási lánc** alakult ki. A termékek többféle kereskedelmi csatornán keresztül jutnak el a felhasználókig; virágaukciós piacok, ügynökök, nagy- és kiskereskedők, e-kereskedelem. A vágott virágok iránti kereslet évről évre nő, különösen az online értékesítés ([Mamias, 2018](#)). A **termelés és a fogyasztás** helyszíne elvált egymástól. A piacvezető cégek a termesztést a növekvő költségek miatt dél-amerikai és afrikai országokba helyezték át (specializáció: róza (Kenya), szegfű, krizantém (Kolumbia), míg az értékesítés, nemesítés (K+F) a fejlett országokban koncentrálódik. A logisztikának rövid időn belül (24–48 óra) nagy földrajzi távolságokat kell leküzdeni, a szállítás hermetikusan lezárt konténerekben, temperált hőmérséklet, oxigén és CO₂ szint mellett hajókon történik. Szárazföldi szállításban hűtőlánc rendszert működtetnek ([Mamias, 2018](#)).

- Top 5 exportáló: Hollandia, Kolumbia, Kenya, Ecuador és Etiópia.
- Top importőrök: EU-országok, USA, Oroszország, Japán.
- Kiemelt keresleti időszakok: Valentin-nap, Nemzetközi nőnap, Anyák napja.
- Nemzetközi szakmai szervezetek: AIPH a Nemzetközi Kertészeti Termelők Szövetsége (1948) expói, évkönyve; [Union](#)

[Fleurs](#): Nemzetközi Virágkereskedelmi Szövetség (1959).

Hollandia nemcsak [a tulipánok hazájaként](#) ismert, hanem az EU és a világ vezető dísznövény-kereskedelmi és logisztikai központjaként. A vágott virágok exportjában piacvezető, napjainkban 43 százalékát adja ([Rabobank, 2016](#)). Tulipánhagymákat 2019-ben 14,4 ezer hektáron termesztett ([Statista, 2020](#)). A több mint 100 éves, világhírű [Royal FloraHolland](#) négy fizikai árverési központjában ([Aalsmeer, Naaldwijk, Rijnsburg, Eelde](#)) vagy a digitális [FloraMondo](#) piacon bonyolítja le az értékesítést (35 aukciós óra) ([Németh-Ehretné, 2012](#)).

Az **EU régi tagállamai** hagyományosan nagy dísznövény **termelők**, kereskedők és fogyasztók egyaránt. 2016-ban az összes termesztési terület megközelítette a 82 000 hektárt, ez tízéves távlatban 10 százalékot csökkent ([Eurostat, 2016](#)). Az ágazat összesen 760 ezer főt foglalkoztat, 2018-as teljes forgalma 48 milliárd eurót tett ki. A termelők nem részesülnek KAP- támogatásban, rendkívül versenyképes szabadpiaci szektor ([Union Fleurs 2020](#)).

A szektor a **koronavírus** által legsúlyosabban érintett mezőgazdasági ágazatok egyike, a kereslet csökkenése 80 százalékot is elérhette. Az EU, és a tagországok lehetőségük szerint különböző gazdasági intézkedéseket vezetettek be ([Szűcs, 2020](#), [MDSZ, 2020](#), [Union Fleurs, 2020](#), [20/2020 AM rendelet](#), [AM, 2020](#)).

Források:

- Eurostat: Crops by classes of utilised agricultural area in number of farms and hectare by NUTS 2 regions [ef. [lus allcrops](#)]
- Jankuné Kürthy Gyöngyi, Kozak Anita, Radócné Kocsis Teréz: A magyar dísznövényágazat helyzete és kilátásai, [Agrárgazdasági Kutató Intézet](#), Budapest 2010.
- Magyar Díszkertészek Szövetsége: Magyar díszkertészet [ágazati stratégiája](#), 2014. 03.26.
- Magyar Díszkertészek Szakmaközi Szervezete: Ágazati adatok igénylése 2020 július
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara: Magyar nemesítésű díszfák, díszcserjék, örökzöldek [kiadvány](#) 2020.
- Sylvie Mamias: The floriculture supply-chain UNION Fleurs [Seminar](#), 8 February 2018 Amsterdam,

Készítette: dr. Szabó Andrea
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-6486